

کار حرفه‌ای برای سربازی

در چند سال اخیر ۳۰۹۸ فارغ التحصیل دانشگاه خدمت سربازی‌شان را در شرکت‌های دانش‌بنیان خصوصی گذراندند

نخبگان فناور چگونه سربازی می‌گذرانند؟

معاونت توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری متولی پروژه سربازی فناوران شناخته می‌شود. براساس اعلام این مجموعه نخبگان فناوری به سه مدل می‌توانند خدمت دوره ضرورت خود را پشت‌سر گذارند.

پروژه جایگزین خدمت در دستگاه‌های دفاعی و دولتی یکی از مدل‌های سه‌گانه است که در آن افراد با کسب امتیازات لازم، از طریق معرفی به مرکز نخبگان نیروهای مسلح پروژه‌ای را برای یکی از صنایع دفاعی و کشوری انجام دهند. در این طرح که با عنوان طرح شهید صیاد شیرازی اجرا می‌شود، در طول انجام پروژه تحقیقاتی، فرد بر حسب صلاحیت سازمان دفاعی یا دولتی، می‌تواند به صورت پاره‌وقت در محل آن سازمان حضور یابد و ارتباط کاری خود را با شرکت دانش‌بنیان حفظ نماید. امکان استفاده از این طرح برای اعضای موسس یک شرکت فناور و دانش‌آموختگان کارشناسی، ارشد و دکتری و حتی دانش‌آموختگان خارج از کشور هم فراهم است اما افراد با نصاب امتیازات آیین‌نامه طرح را بسته به نوع مدرک خود داشته باشند. پرداخت حقوق به این سربازان هم براساس مقررات نیروهای مسلح صورت می‌پذیرد که میزان آن، حداقل به میزان سایر مشمولان هم‌تراز است.

دانش‌بنیان‌ها چگونه درگیر سربازی شدند؟

زمزمه‌های ورود دانش‌بنیان‌ها به قصه سربازی از سال ۹۶ ایجاد شد. با موافقت رهبر انقلاب و به دنبال تفاهنامه معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و ستادکل نیروهای مسلح شکل جدید از خدمت سربازی شکل گرفت. براساس این تفاهنامه معاونت علمی با همکاری ستادکل نیروهای مسلح، نسبت به ایجاد زیرساخت شناسایی توانمندی‌های مهارتی مشمولان وظیفه و شناسایی نیازمندی‌های شرکت‌های مشمول و معرفی افراد به شرکت‌های واجد شرایط اقدام می‌کند و به‌منظور توسعه زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی افراد کلیدی و بنیانگذاران استارت‌آپ‌های موفق، شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و شرکت‌های خلاق نیز به‌عنوان نخبگان مورد تأیید بنیاد ملی نخبگان می‌توانند در چهارچوب ضوابط ستادکل نیروهای مسلح، پروژه‌های جایگزین خدمت وظیفه انجام دهند. تا پیش از این گرفتن پروژه کسر خدمت در دستگاه‌های دفاعی و اجرایی امری معمول بود. برخی نهادها هم سهمیه امریه ویژه خود را داشتند که با سبک و سیاق خاصی اجرا می‌شد. اما با اجرایی شدن تفاهنامه، به کارگیری امریه سربازی در شرکت‌های دانش‌بنیان از سال ۱۳۹۷ عملیاتی شد.

ابوالفضل مظاهری دبیر گروه دانشگاه

سربازی، این ابرچالش دوران جوانی پسران ایرانی که سال‌هاست تغییر و اصلاح مدل اجرایی آن تبدیل به نقل محافل و نشست‌های جوانان و دانشجویان با مدیران و مسئولان بوده و هست. دوره ۲۱ ماه‌ای که به موجب آن آینده بسیاری از جوانان به واسطه نگرانی‌های مختلف و تأخیر در پذیرش و انجام آن، دستخوش تغییرات مختلفی شد. مثل تب گرفتن مدرک کارشناسی ارشد که زمانی به خاطر دیرتر مواجه شدن با سربازی به یک اولویت تبدیل شد. تأثیرات این ۲۱ ماه به ظاهر ساده اما جانفرسا و البته خاطر‌انگیز را باید به شکل دقیق‌تری مورد پژوهش و بررسی قرار داد اما از آمار ۳ میلیون نفر غایب مشمول خدمت دوره ضرورت که شهریور ماه سال گذشته توسط رئیس سازمان وظیفه عمومی فراجا مطرح شد هم می‌شود فهمید تا چه میزان تغییر نگاه به ماجرای سربازی ضروری است و باید به‌عنوان یک اولویت محسوب شود. موضوع امروز گزارش «فرهیختگان» مربوط به نتایج یکی از همین تغییر نگاه‌ها به سربازی است که می‌تواند جوانه‌های امید را در دل اهالی علم و فناوری زنده کند و به جای یک مانع، سربازی به موقعیت فوق‌العاده‌ای برای خدمت به کشور و رشد فردی تبدیل شود. فضایی که هم سرباز از انجام فعالیت مورد علاقه و مربوط به رشته تحصیلی خودش احساس رضایت کند و هم امکان ظهور استعداد‌های او فراهم شود. این تأثیر مثبت حرکت رو به رشد جریان دانش‌بنیان کشور را هم تقویت می‌کند؛ اگرچه هنوز عدد و رقم آن بالا نیست اما اتفاق مثبت و قابل‌تکثیری است.

امریه در شرکت دانش‌بنیان

مدل دوم، حضور به شکل امریه در یکی از شرکت‌های دانش‌بنیان است. هر شرکت دانش‌بنیان که دارای اظهارنامه مالیاتی و فروشی بیش از یک میلیارد ریال باشد و کارکنان آن براساس لیست بیمه حداقل ۲۰ میلیون باشد و فروشی حداقل ۵۰ میلیونی براساس گزارش صورت‌معاملاتی فصلی داشته باشد می‌تواند حداقل یک نفر و به ازای هر شش میلیارد ریال فروش سالیانه (براساس آخرین اظهارنامه مالیاتی) یا به ازای هر ۱۰ نفر کارکنان شاغل تمام‌وقت در شرکت (براساس آخرین فهرست بیمه شرکت)، یک نفر دیگر را با شرایط شیوه‌نامه معرفی کند. البته سهمیه مذکور تا سقف ۳ نفر برای هر شرکت دانش‌بنیان در سال و صرفاً استفاده در همان سال قابل استفاده است. در مقابل فرد متقاضی هم به شرطی که فارغ‌التحصیل

چند نفر امریه شدند؟

براساس آمار معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان تاکنون ۳۰۹۸ نفر از بنیانگذاران و اعضای کلیدی شرکت‌های دانش‌بنیان به‌منظور انجام خدمت سربازی به شرکت‌های دانش‌بنیان مامور شدند. ۴۱ درصد سربازنخبه‌ها هم در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات و نرم‌افزارهای رایانه‌ای مشغول به خدمت شدند. پس از آن حوزه ماشین‌آلات پیشرفته با ۲۴ درصد و سخت‌افزارهای برق و الکترونیک،

خواهند داشت. در حال حاضر هم ۲۰۱۸ نفر در شرکت‌های دانش‌بنیان در حال خدمت هستند.

موضوعی اینجا هم کمترین تعداد به شرکت‌های حوزه صنایع خلاق یا ۵ مورد اختصاص دارد. شرکت‌های حوزه کشاورزی و خدمات تجاری‌سازی هرکدام به ترتیب ۱۰ و ۱۵ شرکت فعال، حوزه‌های دیگری هستند که شرکت دانش‌بنیان به کارگیرنده سربازان را داشتند.

امسال چند نفر می‌توانند امریه بگیرند؟

اعزام به شرکت‌های دانش‌بنیان که با شروع کرونا تحت تأثیر قرار گرفته بود، از نیمه سال گذشته روند صعودی به خود گرفته است. اگرچه نمودار نشان از استقبال بیشتر سربازان در نیمه دوم سال‌ها را دارد. براساس اعلام آمار معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان تعداد سربازان امریه دانش‌بنیان از ۲۲۲ مورد در سال ۹۷ به ۴۷۶۵ مورد در سال گذشته رسیده است. در سه‌ماهه نخست امسال هم ۴۶۲ درخواست ثبت شده و در مجموع نیز ۶ هزار نفر امکان استفاده از این امکان را

لیزر و فوتونیک با ۱۴ درصد در جایگاه‌های بعدی قرار می‌گیرند. کمترین تعداد هم مربوط به حوزه‌های صنایع خلاق و علوم انسانی و علوم اجتماعی و کشاورزی و فناوری زیستی و صنایع غذایی است که هر کدام حدود یک درصد است. قریب به ۶۱ درصد این افراد مدرک کارشناسی داشتند، ۳۲ درصد با مدرک کارشناسی ارشد و ۷ درصد هم با مدرک دکتری امریه شدند.

دانش‌بنیان‌های کدام حوزه‌ها بیشتر امریه گرفتند؟

در میان شرکت‌های دانش‌بنیان هم‌بیشترین میزان به کارگیری سرباز امریه با ۳۲۴ شرکت به حوزه ای‌سی‌تی اختصاص دارد. پس از آن ۱۹۰ شرکت در حوزه ماشین‌آلات و تجهیزات پیشرفته و نرم‌افزارهای تخصصی و ۱۱۰ شرکت در حوزه سخت‌افزارهای برق و الکترونیک، لیزر و فوتونیک قرار می‌گیرند. از حیث

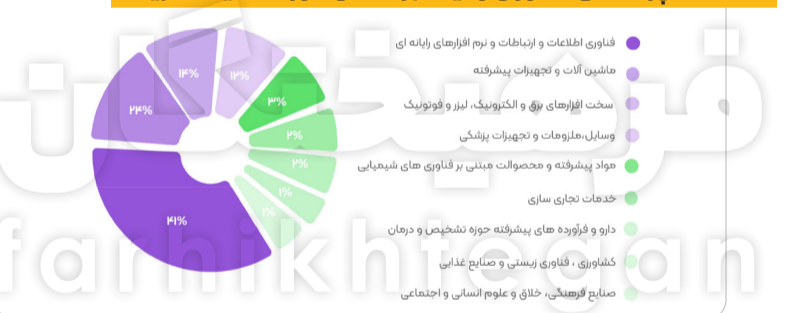
تعداد افراد اعزامی به شرکت‌های دانش‌بنیان در هر اعزام

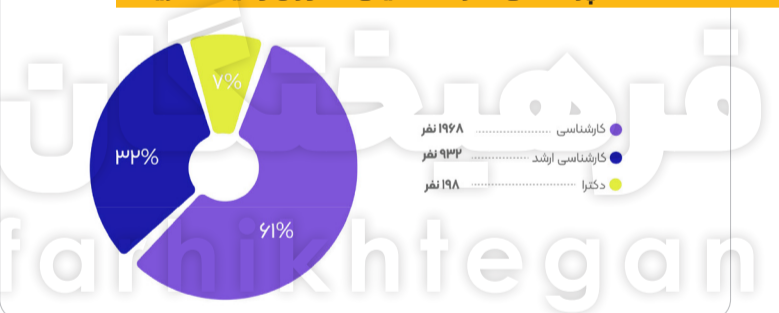
تعداد درخواست‌های ارسال شده به تفکیک سال

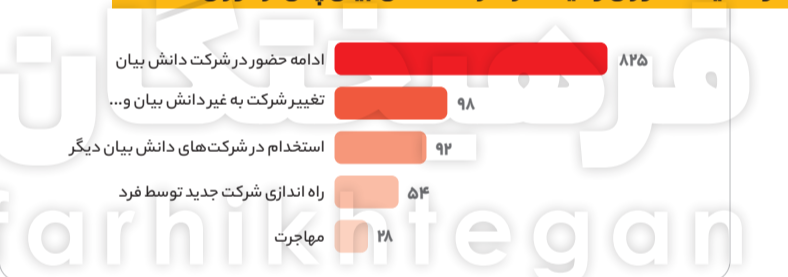
پراکندگی ماموران وظیفه بر اساس حوزه فعالیت (امریه)

پراکندگی مدرک تحصیلی ماموران وظیفه (امریه)

وضعیت ماموران وظیفه در شرکت دانش‌بنیان پس از دوران خدمت

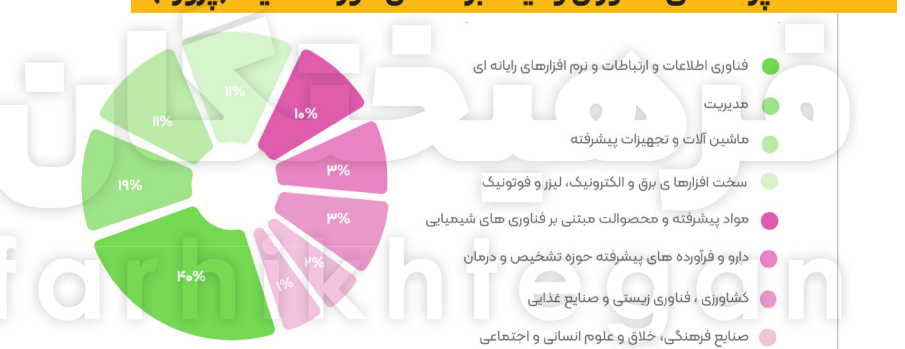
پراکندگی حوزه‌های فناوری شرکت‌های به کارگیرنده نیروی امریه

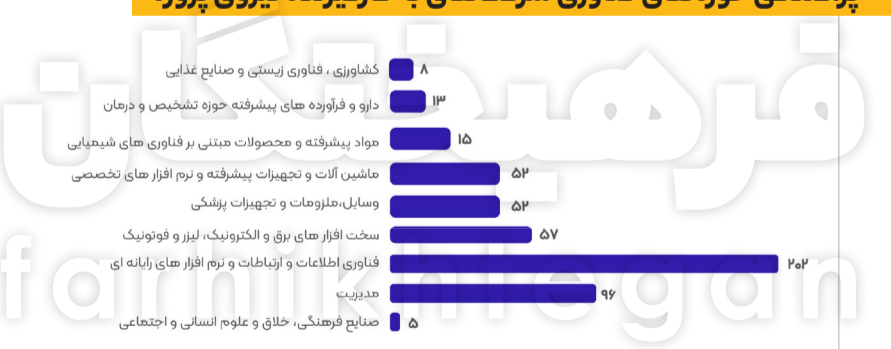
پروژه جایگزین خدمت در شرکت دانش‌بنیان

سبک دیگری از انجام سربازی با چاشنی فناوری گرفتن پروژه‌ای در یک شرکت دانش‌بنیان است که باید در راستای حل مشکلات علمی و فنی کالا و خدمات دانش‌بنیان شرکت با پیشرفت علمی و فنی کالا و خدمات دانش‌بنیان از طریق تحقیق و توسعه باشد. در این طرح هر شرکت سالانه یک نفر را می‌تواند معرفی کند. فرد متقاضی هم باید سابقه مرتبط با پروژه داشته باشد و حداقل ۲۰۰ امتیاز از مجموع امتیاز علمی و فناورانه را کسب کند. فرآیند تعیین صلاحیت، تعریف پروژه و مدیریت پروژه هم توسط معاونت علمی پیگیری می‌شود. براساس آمار اعلامی تاکنون ۸۷۸ نفر از نخبگان فناور به مرکز نخبگان و استعداد‌های برتر نیروهای مسلح معرفی شدند که از این تعداد ۲۷۶ نفر در حال اجرای پروژه هستند. شرکت‌های حوزه فناوری اطلاعات در این مدل هم فعال تر عمل کردند. ۲۰۲ شرکت در این حوزه نیروی پروژه‌ای گرفتند. حوزه مدیریت، سخت‌افزارهای برق و الکترونیک، تجهیزات پزشکی و ماشین‌آلات و تجهیزات پیشرفته هم در رده‌های بعدی قرار می‌گیرند. در این طرح نخبگان فناور کارشناسی ارشد بیش از فارغ‌التحصیلان سایر مقاطع استقبال نشان دادند. براساس آمار ۴۰ درصد از کل نخبگان فناور در حوزه‌ای سسی‌تی پروژه گرفتند. کمترین میزان هم به حوزه صنایع فرهنگی و خلاق، علوم انسانی و اجتماعی اختصاص دارد.

پراکندگی ماموران وظیفه بر اساس حوزه فعالیت (پروژه)

پراکندگی حوزه‌های فناوری شرکت‌های به کارگیرنده نیروی پروژه

پراکندگی مدرک تحصیلی نخبگان فناور

سرباز فناور الگوی

قابل تکثیر خدمت ضرورت

مدل امریه دانش‌بنیان و بررسی فعالیت پاس‌سربازی متقاضیان پیام روشنی‌بخش‌تری می‌کند. جوانان خوش‌استعدادی که مشغول به فعالیت در حوزه علمی مورد علاقه خود بودند، بعد از خدمت سربازی هم فعالیت خود را ادامه دادند و در مقابل کمتر از ۳ درصد مهاجرت کردند. در یک الگوی برد برد، هم رضایت و رشد نیروی جوان علمی تأمین شده و هم با نظارت مجموعه‌ها علمی، خدمتی در قالب شرکت‌های دانش‌بنیان به کشور ارائه شده است.

اگرچه صحبت از اصلاح سربازی در سال‌های اخیر بیشتر شده و هر از چند گاهی زمزمه‌های مختلفی درخصوص آن شنیده می‌شود اما به شکل مشخص، مدل اجرای سربازفناور نشان داد می‌توان به نحوی فضا را اداره کرد که ضمن حفظ کیفیت، تخصص و استعداد جوانان در مسیر رشد کشور به کار گرفته شود و البته در این مسیر حتی می‌توان به بخش خصوصی هم اعتماد کرد. امریه سربازان در شرکت‌های دانش‌بنیان اتفاق مهمی در این خصوص محسوب می‌شود و می‌تواند الگویی در استفاده از نیروهای متخصص در فضاهای مشابه نظیر کارخانه‌های بخش خصوصی هم باشد. می‌توان بدون نابود کردن انگیزه و به جای ساختن تصویر نامعلوم از آینده در ذهن جوان ایرانی، او را در قالب سربازی به آینده کشور گره زد.